Жунисов Жасулан Сейткаримовичтың «Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің заңнамаларын біріздендіру және үйлестіру: ЕурАзЭҚ және ЕАЭО тетіктерінің ерекшеліктері» тақырыбында «6D030200 – Халықаралық құқық» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне алу үшін дайындалған диссертациялық жұмысына

РЕСМИ РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ПІКІРІ

р/н №	Өлшемшарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауаптардың бірейін сызу қажет)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертулерді курсивпен белгілеу керек)
1	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның нөмері мен атауын көрсету); 2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын керсету); 3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары Ғылыми - техникалық комиссия бекіткен Ғылым дамуының басым бағытына сәйкес келеді (бағытын керсету).	Жунисов Жасулан Сейткаримовичтың «6D030200 – Халықаралық құқық» мамандығы бойынша PhD дәрежесіне алу үшін дайындалған «Еуразиялық экономикалық одаққа мүше-мемлекеттердің заңнамаларын біріздендіру және үйлестіру: ЕурАзЭҚ және ЕАЭО тетіктерінің ерекшеліктері» тақырыбындағы диссертациясы 2021 ж. қабылданған Қазақстан Республикасының құқықтық саясатының 2030 ж. дейінгі тұжырымдамасының негізгі мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес келеді.
2	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін **қосады** / қоспайды, ал оның маңыздылығы **ашылған** / ашылмаған.	Диссертациялық жұмыстың маңыздылығы ЕурАзЭҚ/ЕАЭО шеңберінде мүше-мемлекеттердің заңнамаларын біріздендіру

			және үйлестіру мәселелері қарастырылып, теориялық жіне тәжірибелік шншімднр ұсынумен сипатталады. Диссертациялық жұмыс Қазақстанның интеграциялық процестерге қатысуын ғылыми тұрғыдан дамытуға үлкен үлесін қосады.
3	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) **жоғары;** 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған.	Диссертациялық жұмыс автормен жоғары деңгейде жазылған және ЕАЭО шеңберінде мүше-мемлекеттердің заңнамаларын біріздендіру және үйлестіру мәселелерін жан-жақты талдайды. Сондай-ақ диссертациялық жұмыс ғылыми жаңалығы бар, теория мен тәжірибе тұрғысынан өте құнды.
4	Ішкі бірлік принципі	4.1. Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) **негізделген;** 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертациялық жұмыста келтірілген нәтижелердің өзектілігі ҚР-ның белсенді интеграциялық саясатымен негізделген. Зерттеу ЕАЭО шеңберіндегі біріздендіру және үйлестірудің алғышарттарын, ерекшеліктері мен кемшіліктерін зерттеу, осы саладағы тәжірибені талдау, саралаумен толыққанды жүргізілген.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: 1) **айқындайды;** 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды.	Диссертациялық жұмыс мазмұнының құрылымы зерттеудің өзектілігін, мақсаты мен міндеттерін анықтауға мімкіндік береді. Диссертацилық жұмыс тараулары, тақырыптары қисынды кезектілік негізінде ашылып көрсетілген. Жұмыста ұлттық заңнамаларды біріздендіру мен үйлестірудің ЕурАзЭҚ тетіктерінің ЕАЭО құрылғаннан кейін өзгеруі қарастырылған.

		4.3 Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) **сәйкес келеді;** 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.	Диссертациялық жұмыстың мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбы мен мазмұнына сәйкес келеді. Диссертациялық жұмыстың мақсатына сәйкес алға қойылған міндеттер өз кезектілігімен тиімді түрде жүзеге асырылып, нәтижесінде жаңа қорытындылар ұсынылған.
		4.4 Диссертацияның барлық белімдері мен ережелері логикалық байланысқан: 1) **толық байланысқан;** 2) ішінара байланысқан; 3) байланыс жоқ.	Диссертациялық жұмыстың бөлімдері мен ережелері логикалық тұрғыдан толық байланысқан. Жұмыстың барлық компоненттеріне ғылыми бірізділік пен жүйелілік тән. Зерттеу нәтижесінде тақырып бойынша теориялық және құқықтық негіздер айқындалған.
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) **сыни талдау бар;** 2) талдау ішінара жүргізілген; 3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ.	Диссертациялық жұмыста автор ұсынған шешімдері дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып, сыни тұрғыдан бағаланған. Сонымен қатар, тақырып аясында тәжірибелік мысалдар талдана отырып, жаңа нәтижелер ұсынған. Жұмыс қорытындылары халықаралық құжаттар мен ҚР-ның заңнамалық актілерін талдау негізінде расталды. Зерттеу нәтижелері нақты дәлелденген және эмпирикалық материалдармен негізделген, бұл алынған деректердің шынайылығын жогары деңгейде қамтамасыз етеді.
5	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? 1) толығымен жаңа;	Ғылыми нәтижелер мен ережелер отандық халықаралық құқық ғылымы үшін жаңа болып табылады, жаңалық деңгейі – 75%.

		2) **ішінара жаңа (25-75% жаңа);** 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	
		5.2 Диссертация қорытындылары жаңа ма? 1) **толығымен жаңа;** 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертация қорытындылары толығымен жаңа болып табылады.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) **толығымен жаңа;** 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа әрі негізделген болып табылады, жаңалық деңгейі – толығымен жаңа.
6	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұргыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерге **негізделген** / негізделмеген (qualitative research) (куолитатив ресеч) және өнер әрі гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	Диссертациялық жұмыста ұсынылған барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан алғанда ауқымды дәлелдермен негізделген. Диссертациялық жұмыстың қорытындылары мен нәтижелерін толық сипаттайтын автордың 12 ғылыми мақаласы жарық көргенін атап өткен жөн.
7	Қоргауға шығарылған негізгі ережелер	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет: 7.1 Тұжырым дәлелденді ме? 1) **дәлелденді**; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	**1-тұжырым:** Заңнамаларды жақындастыру, үйлестіру және біріздендіру құқықтық интеграцияның негізгі нысандары ретінде түрлі елдердің заңнамаларын жақындатуға, олардың айырмашылықтарын азайтуға, оларды жоюға бағытталған процесс ретінде қарастырылған. 7.1) дәлелденді, 7.2) жоқ, 7.3) жаңа,

		7.2 Тривиалды ма? 1) иә; 2) **жоқ**; 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес. 7.3 Жаңа ма? 1) **иә**; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес. 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) **кең**; 4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес. 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) **иә**; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	7.4) кең, 7.5) иә. **2-тұжырым:** Біріздендіру – түрлі елдердің ұлттық құқығында біртектес ережелерді орнату, ал үйлестіру – түрлі елдердің ұлттық құқығы арасындағы айырмашылықтарды жою және азайту деп анықталған. 7.1) дәлелденді, 7.2) тривалды емес, 7.3) жаңа, 7.4) қолдану деңгейі кең, 7.5) мақалада дәлелденген. **3-тұжырым:** Мемлекеттер заңнамаларын жақындастырудағы ЕО тәжірибесі ЕурАзЭҚ шеңберінде пайдаға аспағанымен, ЕАЭО шеңберінде тиімді түрде жүзеге асырылуымен тұжырымдалған. 7.1) дәлелденді, 7.2) тривалды емес, 7.3) жаңа, 7.4) қолдану деңгейі кең, 7.5) мақалада дәлелденген. **4-тұжырым:** ЕурАзЭҚ-тың басқа да интеграциялық бірлестіктерден басты айырмашылығы – басқа бірлестіктерде кездесе бермейтін ЕурАзЭҚ-тың Парламентаралық Ассамблеясы мемлекеттер заңнамаларын жақындатумен айналысатын арнайы орган деп қорытынды жасалған. 7.1) дәлелденді,

			7.2) тривалды емес, 7.3) жаңа, 7.4) қолдану деңгейі кең, 7.5) мақалада дәлелденген. **5-тұжырым:** ЕурАзЭҚ Парламентаралық Ассамблеясы Қазақстан, Ресей мен Қыргызстан арасындағы 1996 жылғы 29 наурызындағы Шарт негізінде ірекет еткен ТМД-тың Парламентаралық комиссияның ізбасары болып қалыптасты деген тұжырым жасалган. 7.1) дәлелденді, 7.2) тривалды емес, 7.3) жаңа, 7.4) қолдану деңгейі кең, 7.5) мақалада дәлелденген. **6-тұжырым:** ЕурАзЭҚ шеңберінде әзірленген үйлестіру және біріздендіру үрдісіндегі кемшіліктер қатарына ЕурАзЭҚ шеңберінде әзірленген үйлестіру және біріздендіру жүйесінің ерекшеліктері мен Үлгілік заң ережелерінің ұлттық заңнамалардың серпінді дамуына ілесе алмауында деген тұжырым жасалған. 7.1) дәлелденді, 7.2) тривалды емес, 7.3) жаңа, 7.4) қолдану деңгейі кең, 7.5) мақалада дәлелденген.

			7-тұжырым: ЕурАзЭҚ Сотының үш жылдық қызметі мемлекеттер заңдарын біріздендіру және үйлестіру Қоғамдастықтың соттық нысанының қалыптасумен байланыстырған. 7.1) дәлелденді, 7.2) тривалды емес, 7.3) жаңа, 7.4) қолдану деңгейі кең, 7.5) мақалада дәлелденген
8	Дәйектілік қағидаты. Дереккездер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдіснаманы таңдау - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған: 1) **иә;** 2) жоқ.	Диссертацияда әдіснаманың таңдалуы негізделген. Диссертацияның әдіснамалық негізі диалектикалық, қисындық, жүйелі, салыстырмалы, талдау және тарихи зерттеу әдістерін қамтиды.
		8.2 Диссертациял жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) **иә;** 2) жоқ.	Диссертациялық жұмыс заманауи ғылыми зерттеу әдістерін, соның ішінде әртүрлі ақпараттық-коммуникациялық мазмұнды кеңінен қолдана отырып жүргізілген. Зерттеу нәтижелері заманауи ғылыми зерттеу әдістерін, сондай-ақ деректерді өңдеу және түсіндірудің тиімді әдістерін қолдану арқылы алынған.
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер	Диссертациялық жұмыста ұсынылған теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған. Бұл ең алдымен ЕурАзЭҚ-тың Парламентаралық Ассамблеясы мен Сотының, ЕАЭО Сотының

		педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) **иә;** 2) жоқ.	тәжірибесін зерттеу арқылы қамтамасыз етілді.
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен **расталған** / ішінара расталған / расталмаған.	Ұсынылған мәлімдемелер нақты да сенімді дереккөздерге негізделіп, ғылыми әдебиеттерге жасалған сілтемелер арқылы расталған. Диссертациялық жұмыстағы барлық тұжырымдар теориялық ойлардың, заңнамалық өзгерістер жағдайының динамикасын көрсетуге мүмкіндік береді.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға **жеткілікті** / жеткіліксіз.	Диссертациялық жұмысты жазуда пайдаланылған әдебиеттер тізімі тақырып бойынша жан-жақты зерттеу жасауға жеткілікті. Зерттеу тақырыбы бойынша 228 дереккөз қолданылды.
9	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: 1) **бар;** 2) жоқ.	Диссертациялық жұмыстың теориялық маңызы жоғары және оны жоғары оқу орындарының оқу үрдісінде қолдануға, сонымен қатар кейінгі зерттеу жұмыстарын жүргізудің теориялық негізі ретінде қолдануға болады.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) **ия;** 2) жоқ.	Диссертациялық жұмыстың практикалық маңызы бар. Зерттеу нәтижелерін аумақтық интеграцияны жүзеге асрукезінде мемлекеттік органдардың қызметінде қолдануға болады. Алынған нәтижелердің тәжірибеде қолданылу мүмкіндігі жоғары.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? 1) **толығымен жаңа;**	Практикалық ұсыныстар толығымен жаңа болып табылады. Ұсыныстар ҚР-ның

		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Парламенті, Үкіметі, Сыртқы істер министрлігі, Әділет министрлігі қызметіне сұранысқа ие болуы мүмкін.
10	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) **жоғары;** 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Академиялық жазу және ресімдеу сапасы жоғары болып табылады. Автор ойын еркін жеткізе білген, ғылыми терминдерді дұрыс қолдана отырып тақырыпты логикалық тұрғыдан талдаған.
11	Диссертацияға ескертулер		Диссертациялық жұмысты рәсімдеу барысында кейбір кемшіліктер орын алған. Олар: - біріздендіру және үйлестіру процестерін тереңірек түсіну үшін ЕАЭО-га мүше мемлекеттердің заңнамасына талдаумен қатар МЕРКОСУР, АСЕАН секілді басқа да интеграциялық бірлестіктердің тәжірибесін қарастыру пайдалы болар еді. - жұмыс мәтінінде орфографиляқ, техникалық қателер кездеседі. Бұл ескертпелер диссертацияның ғылыми құндылығын темендетпейді.
12	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша		Докторант мақалаларыныц зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі жоғары болып табылады. Диссертация мақалалар сериясы нысанында емес, диссертациялық жұмыс негізінде қорғалады. Диссертациялық жұмыс тақырыбы бойынша (ҚР ҒЖБМ ҒжБСҚК ұсынған журналдарда, халықаралық конференция материалдарында, Scopus

	әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)		деректер базасындағы халықаралық ғылыми басылымдарда) 12 мақала жарияланды.
13	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)		«Еуразиялық экономикалық одаққа мүше-мемлекеттердің заңнамаларын біріздендіру және үйлестіру: ЕурАзЭҚ және ЕАЭО тетіктерінің ерекшеліктері» тақырыбындағы Жунисов Жасулан Сейткаримовичтың диссертациялық жұмыстың ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің «Дәрежелерді беру қағидалары» талаптарына толық сәйкес келеді, ал автор –«6D030200 –Халықаралық құқық» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайық деп санаймын.

Ресми рецензент:
С. Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университетінің Басқарма төрағасы-ректоры PhD докторы, з.ғк, профессор

Төлеген Мұхтар Әділбекұлы